

Андрій Потіха,

кандидат наук із соціальних комунікацій, науковий співробітник,
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
Голосіївський просп., 3, Київ, 03039, Україна
e-mail: pal56@ukr.net

**РЕГІОНАЛЬНІ ПАРТІЙНІ ЗАСОБИ МАСОВОЇ
КОМУНІКАЦІЇ ЯК ІНФОРМАЦІЙНЕ ДЖЕРЕЛО
ДОСЛІДЖЕННЯ СПЕЦИФІКИ ДІЯЛЬНОСТІ
МІСЦЕВИХ ОСЕРЕДКІВ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ**

Проаналізовано специфіку регіональних засобів масової комунікації політичних партій як джерела дослідження діяльності місцевих осередків політичних партій в інформаційно-аналітичній діяльності бібліотек України. Досліджено підходи до збереження інформації партійних ЗМК у Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського та обласних бібліотеках південних областей України, використання інформації партійних ЗМК у процесі підготовки інформаційно-аналітичної продукції Служби інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади. Наголошується на особливостях функціонування ЗМК політичних партій у південних областях України в період 1991–2019 рр. Звертається увага на збереження інформації, систематизації, опрацюванні в рамках науково-аналітичної діяльності, організації доступу до неї, створення на її основі аналітичного продукту.

Ключові слова: засоби масової комунікації політичних партій, вивчення і збереження партійних видань, НБУВ, обласні бібліотеки.

В умовах становлення в Україні інформаційного суспільства, спостерігається посилення впливу інформації засобів масової комунікації (ЗМК), які стають інструментами формування оцінок громадськістю дійсності. При цьому, як засвідчує практика, інформація ЗМК може як сприяти суспільному поступу, вирішенню актуальних завдань, так і провокувати конфлікти, і гальмувати процес позитивних суспільних трансформацій. Внаслідок удосконалення засобів масової комунікації, особливе значення в політичних відношеннях отримує інформаційна політика, яка забезпечує можливість формувати позитивний імідж політичних діячів, зокрема лідерів політичних партій, впливати на громадську думку.

Водночас у процесі становлення й удосконалення системи самоврядування важливо знати суспільні настрої місцевого населення, які форму-

ються значною мірою під впливом інформації, яку поширюють регіональні засоби масової комунікації (ЗМК) політичних партій.

Метою дослідження є охарактеризування специфіки регіональних партійних засобів масової комунікації (на прикладі південних областей України) як інформаційного джерела дослідження діяльності місцевих осередків політичних партій у бібліотечній інформаційно-аналітичній діяльності, розкриття сучасних підходів вітчизняних бібліотек до збереження інформації регіональних партійних засобів масової комунікації, систематизації, організації доступу до неї, створення на її основі аналітичного продукту.

Враховуючи інформаційно-комунікативний потенціал регіональних партійних ЗМК, їх вплив на суспільні процеси в регіонах України, з одного боку, і функціонування в руслі певних ідеологій – з іншого, вони розглядаються не лише як інструменти інформування громадськості щодо цілей і завдань партії, діяльності її окремих представників, а і як інструмент боротьби з опонентами. У цьому контексті справедливим є висновок стосовно того, що партійні ЗМК сприяють інтеграції окремих груп суспільства, але водночас чинять дезінтеграційний вплив на суспільство, у цілому.

Регіональні партійні ЗМК є складовою інформаційних ресурсів, які відіграють важливу роль у суспільних процесах. Як зазначив В. Горовий у своїй роботі «Перспективи глобальної інформатизації в національному вимірі», «розвиток інформатизації, що є відповіддю на об'єктивний процес ускладнення та урізноманітнення сучасних викликів дійсності в процесі еволюції людства, є його закономірною реакцією на зростаючу складність еволюційної проблематики. Удосконалення соціальної структури нового інформаційного суспільства, зростаюче відображення в його інформаційній діяльності інтересів різних його соціальних груп, зростаючі запити на нове інфотворення – усе це обумовило розширення й урізноманітнення системи суспільно значущих джерел інформаційних ресурсів, інформаційних баз, їх збереження, структуризації та організації використання» [1, с. 21].

Аналіз різних аспектів теоретичних та практичних питань функціонування ЗМК у сучасних умовах відображено в наукових працях таких авторів, як: О. Гриценко, В. Здоровега, В. Королько, С. Костилова, В. Різун, С. Телешун. Щодо впливу ЗМК на формування громадської думки і суспільну свідомість, то тут привертають увагу роботи таких науковців, як: В. Зливков, Г. Осика, М. Присяжнюк, Г. Шиллер. Сучасним електронним ЗМК присвячені роботи М. Вершиніна, С. Туронка та багатьох інших науковців.

Слід відзначити, що в роботах вищеназваних авторів партійні ЗМК розглядаються лише побіжно. Серед праць, присвячених безпосередньо партійним ЗМК, цікавими є дослідження В. Георгієвської, В. Довгича, Р. Турія, Ю. Фінклера, П. Шевченка, В. Яблонського, щоправда, вони не розглядали ЗМК політичних партій з позицій бібліотечної практики. Тим більше мало аналізувалися регіональні ЗМК політичних партій.

Партійні ЗМК та їх роль у розбудові демократичного суспільства в Україні все ще не достатньо розкриті у фахових наукових публікаціях. Разом з тим ЗМК для партій є найдоступнішим засобом пропаганди поглядів та ідей, а також активним учасником процесу масової комунікації. Але проблема багатьма науковцями розглядається переважно в загальному контексті ЗМІ.

Регіональні ЗМК політичних партій можуть бути об'єктом дослідження науковців та аналітичних служб бібліотек. Адже «результатом ефективного використання потенціалу наукових і науково-аналітичних підрозділів, книжкового фонду та електронних баз бібліотеки, можуть бути підготовка аналітичних матеріалів, проведення досліджень, оприлюднення й обговорення підсумків роботи із залученням широкого кола користувачів, що в підсумку істотно підвищить суспільний резонанс діяльності різноманітних неурядових організацій і сприятиме розширенню соціально-комунікаційної діяльності бібліотек. Причому вітчизняні бібліотеки вже мають позитивний досвід такої співпраці» [4, с. 32].

Важливим елементом демократичної політичної системи є політичні партії, процес формування яких іще триває. Постійно з'являються нові партії і зникають деякі інші. Станом на 1 січня 2020 р. в Україні офіційно зареєстровані 349 політичних партій [9].

Всі вони намагаються комунікувати з громадськістю і з владою, зокрема і через ЗМК, які відіграють важливу роль у пропаганді їх ідей здебільшого на місцевому рівні. У цьому випадку ЗМК відіграють роль посередника між громадськістю і лідерами політичних сил. Цей посередник не просто транслював інформацію, а й інтерпретував її з позицій певної політичної ідеології, намагаючись впливати на громадську думку на користь певної соціальної групи. З одного боку, політичні партії узагальнювали думку громадян і доносили її до влади і широкої громадськості, а з іншого – роз'яснювали широким масам політику, яка проводилася владою, формуючи в них специфічний політичний світогляд і впливаючи на громадську думку, у цілому. Як зазначає Т. Гранчак, «оформлення політичних партій, як і поширення преси, сприяло включенню широких мас у процес політичної комунікації, створювало умови для її

висхідного вертикального руху, на відміну від переважаючої в попередні часи низхідної тенденції. Функціонування політичних партій надало поштовху розвитку зворотного зв'язку в моделі політичної комунікації, в тому числі й за рахунок залучення громадськості завдяки механізму виборів до процесу управління» [2, с. 159].

Дослідник партійного будівництва М. Дюверже вважав, що будь-яка система партій являє собою рамки, що передбачаються для громадської думки, які її формують і одночасно деформують. «Зазвичай розглядають існуючу в країні систему партій як похідну від структури її громадської думки. Але на тих же засадах можна стверджувати і зворотне: структура громадської думки є наслідком системи партій – такої, як вона склалася в результаті історичних обставин, політичного розвитку та всієї сукупності складних факторів, у якій провідну роль відіграє виборча система. Відносини між громадською думкою і партіями аж ніяк не односпрямовані; вони утворюють якусь тканину тісно переплетених взаємних дій і реакцій» [3, с. 450].

Партійні ЗМК відіграють важливу роль у період виборчих кампаній. На думку науковців, «вирішальна частина будь-якої передвиборчої агітації – це кампанія в засобах масової інформації, яка більшістю виборців не сприймається як виборча кампанія, бо вона проводиться постійно. Вона становить собою політику як таку. Через неї виборці дізнаються про політичні події, читають коментарі до них, стають свідками політичних дебатів між політиками та партіями» [8, с.120].

Політичне життя і дебати політиків про повсякденні події знаходять відображення у виборчій кампанії. Необхідність політичної дії залишається. Під час виборчих кампаній зростає інтерес до політиків, до їхніх реакцій, аргументів, їхньої тактики у виборчій кампанії, стратегії та іміджу. Під час виборчої кампанії політики більше, ніж звичайно, опиняються в центрі уваги. Тож природно, що в цей період партійні ЗМК посилену увагу приділяють висвітленню політичних програм і намірів, а також різноманітних піар-заходів. У рамках політичної кампанії політики намагаються не лише реагувати на події, а й давати привід для витлумачення політичної програми, що також знаходить відображення в матеріалах ЗМК [8, с.120].

Після проголошення незалежності України преса була важливим чинником формування громадської думки, а відтак важливим чинником влади. Це розуміли лідери різних політичних партій, які намагались налагодити випуск партійних видань, з метою забезпечення інформаційного супроводу діяльності партійних організацій. Насамперед мова йде

про пресу – апробований суспільним досвідом ефективний інструмент впливу на громадську думку.

Новостворені політичні сили започаткували ряд партійних видань, які були покликані донести до читача основні засади політичної діяльності цих партій. Партійна преса мала свою особливість: вона менш залежна від бізнесу і не стала рупором тих, хто платить більше. Натомість вона залежна від партії та партійних вождів.

У 1991 р. активізували діяльність усі політичні сили і намагалися за допомогою ЗМК залучити на свою сторону якомога більше громадян. Значно зросла видавнича діяльність – в Україні було видано близько 80 назв партійних газет, без урахування комуністичних (до заборони КПУ). Проте ці газети видавалися рідко, іноді навіть були не зареєстровані, видавалися у формі агітаційних листків. Такі видання майже не потрапляли до бібліотек і стали рідкістю. Якщо звернутися до видань, які зберігаються в НБУВ, то можна зробити висновок, що найкраще в газетному фонді бібліотеки представлені видання громадської організації «Народний рух України за перебудову» – 32 з 80 назв. Причому НРУ мав свої видання майже в усіх регіонах України, але найбільше в Західній Україні.

Проте в південних областях України переважали видання лівого спрямування. Починаючи з 1991 р. до поч. 2000-х років, у південних областях кількість регіональних видань політичних партій постійно змінювалась. Більшість газет належала впливовим на той час політичним силам.

У кінці ХХ – поч. ХХІ ст. у Запорізькій області існувало 85 зареєстрованих партійних організацій обласного рівня. Найчисельнішими та найкраще структурованими серед них були СДПУ(о), Аграрна партія України (АПУ), «Партія регіонів», «Батьківщина», Комуністична партія України (КПУ). Саме вони проводили найбільш активну інформаційну політику в регіоні за допомогою друкованих видань. У Запорізькій області було зареєстровано 462 друкованих видання, з яких регулярно виходить приблизно половина. 34 з усіх зареєстрованих видань є державними. Політичні партії видавали понад 10 газет. Запорізька обласна універсальна наукова бібліотека частину з них зберігає у своїх фондах, але окремо їх не виділяє. Натомість у газетному фонді Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського зберігалися такі газети: «Коммунист Запорожья» (КПУ), «Компас» (КПУ), «Народная газета» (КПУ), «Слово правды» (КПУ), «Патриот Приазовья» (КПУ, СПУ), «Правда Мелитополя» (КПУ, СПУ), «Запорожский большевик» (Партия коммунистов большевиков КПБУ), «Майдан» (УРП), «Славне Запорижжя» (НРУ), «За реформи й

порядок» (Реформи й порядок) інші видання до бібліотек не надходили. Усі ці газети видавались у Запорізькій області. Проте навіть ця невелика частина друкованих видань залишається маловивченою, не дивлячись на те, що в них зберігається важлива інформація про діяльність місцевих осередків політичних партій.

У Миколаївській області станом на 2006 р. було зареєстровано 277 друкованих періодичних видань, зокрема 261 газета та 16 журналів. Однак постійно виходили 84 видання (79 газет та 5 журналів), інші ж або перебували в стадії реорганізації чи ліквідації, або відновлювали свою роботу лише під час виборчих кампаній. Загальний декларований наклад усіх ЗМІ, що постійно виходили, – близько 500 тис. примірників.

У Миколаївській області на поч. 2000-х років було зареєстровано 16 видань, заснованих політичними партіями та рухами (5,2 % від загальної кількості зареєстрованих друкованих ЗМІ), з них систематично виходили в період 1991–2006 рр. Такі газети: «Заповіт Леніна» (КПУ), «Трудовая Николаевщина» (КПУ), «Комуніст Казанків» (КПУ), «Ліберальна газета» «Ліберальна партія України (ЛПУ), «Соціал – демократ» (СДПУо), «Український південь» (НРУ), «Аграрная Николаевщина» (АПУ), «Николаевщина аграрная» (АПУ), «Наша Батьківщина» («Батьківщина»). Всі ці видання можуть бути досліджені у фондах НБУВ.

Навіть після масового переходу політичних партій до використання електронних ресурсів (Інтернет) у регіоні продовжували реєструвати незначну кількість друкованих видань. Зокрема, такі газети: «Слово Батьківщини» (Доманівська районна організація політичної партії «Всеукраїнське об'єднання “Батьківщина”» 2007 р.), «Новоодеський регіон» (Новоодеська районна організація «Партії регіонів» 2009 р.), «Партийная газета “Солидарность. Николаевщина”» (Блок Петра Порошенка 2015 р.), «Шляхом Відродження» (Миколаївська обласна організація політичної партії «Відродження» 2016 р.), «Наш край – Миколаївщина» (політична партія «Наш край» 2016 р.), «Доманівка наша Батьківщина» (Миколаївська обласна організація політичної партії «Всеукраїнське об'єднання “Батьківщина”» 2018 р.), «Наша Батьківщина» (Миколаївська обласна організація політичної партії «Всеукраїнське об'єднання “Батьківщина”» 2018 р.), «Слово Ляшка» Миколаївщина» (Радикальна партія Олега Ляшка 2018 р.) [7].

Одеська область має розвинуту систему міських та регіональних аудіовізуальних засобів масової інформації. За цільовим призначенням серед зареєстрованих обласних друкованих видань на 2006 р. налічувалося 123 загальнополітичних (23 %), 89 рекламних (17 %) і стільки ж інформаційних (17 %), 115 науково-популярних (21 %).

З 1991 р. тут було зареєстровано понад 10 партійних видань. Деякі з них зберігаються в загальному газетному фонді в Одеській обласній універсальній науковій бібліотека ім. М. С. Грушевського. Більшість найменувань газет зберігається в НБУВ: «Большевик» (Партия большевиков), «Голос одесских либералов» (ЛПУ), «Искра» (КПУ), «Правда Причерноморья» (КПУ), «Вестник Болград» (КПУ), «Слово коммуниста» (КПУ), «Чорноморський тижневик» (Народно-демократична партія НДП).

У Херсонській області також активно зростала інформаційна політика партій. Перші осередки політичних партій з'явилися в області на зламі 80–90-х років: у грудні 1989 р. був створений осередок Народного руху України, наступного року виникли осередки Української республіканської партії та Партії демократичного відродження України. У жовтні 1991 р. як тимчасовий притулок політично невизначених «справжніх» комуністів була створена обласна організація Соціалістичної партії. Через півроку Херсонщина стала батьківщиною власної всеукраїнської політичної партії – саме в цьому регіоні була створена Селянська партія України. На початок липня 2003 р. на Херсонщині було зареєстровано 77 обласних організацій політичних партій.

В області простежувалася стійка тенденція до збільшення кількості місцевих засобів масової інформації, зокрема партійних видань, які надійшли до газетних фондів Херсонської обласної універсальної наукової бібліотеки імені О. Гончара та НБУВ. У цих бібліотеках підготовлені довідники, наукові роботи та аналітичні матеріали щодо значимості збереження інформації партійних видань в регіонах.

У газетному фонді НБУВ зберігаються більше десяти найменувань різних газет, які видавалися політичними партіями в Херсонській області. Станом на 2002 р. їх було вісім: «Вірність» (КПУ), «Прапор жовтня» (КПУ), «Промінь» (КПУ), «Народний вісник Бериславщини» (НРУ), «Наш край» (НРУ), «Селянська правда» (СелПУ), «Справедливість» (СПУ), «Степова Україна» (КУН).

Ще низка газет були зареєстровані пізніше, але вони не всі надійшли до бібліотек: «За справедливість» 1995 р. (КПУ), «Гаврійський регіон» 1999 р. (СДПУо), «Захисник Вітчизни» 2005 р. (Партії захисників Вітчизни), «Вісник “Батьківщини” – Цюрупинськ» 2008 р. («Батьківщина»), «Батьківщина Каланчак» 2010 р. («Батьківщина»), «Пульс регіону» 2011 р. («Партія регіонів»), «Партійна газета “Солидарність. Херсонщина”» 2015 р. (Блок Петра Порошенка «Солидарність»), «“Опозиційний блок” в Херсонській області» 2015 р. («Опозиційний блок»), «Аграрна партія України. Вісник Херсонщини» 2015 р. (АПУ), «Наш край – Херсон-

щина» 2016 р. (Політична партія «Наш край»), «“Слово Ляшка” Херсонщина» 2018 р. (Радикальна партія Олега Ляшка) [6].

Фахівцями підготовлено довідник «Місцеві газети у фондах Херсонської обласної універсальної наукової бібліотеки імені Олесея Гончара, 1865–2009 рр.», у якому є опис газет, які надходили до бібліотеки. У цій роботі можна знайти інформацію про надходження газет політичних партій, які видавались у цьому регіоні [5].

На сторінках довідника ми можемо знайти інформацію про видавців, кількість номерів, які зберігаються в бібліотеці, тираж та роки коли видавались газети. Крім того, працівники Херсонської обласної універсальної наукової бібліотеки імені О. Гончара здійснюють постійний аналіз надходжень друкованих видань та аналізують інформацію електронних ЗМК. Зокрема, Науково-методичний відділ здійснює функції методичного та координаційного центру для публічних бібліотек Херсонської області з питань бібліотекознавства, співпрацює з бібліотеками різних типів і форм власності. З 2013 р. усі складові методичної діяльності: інформаційна, аналітична, дослідницька, освітня та консультаційна презентуються на сайті «Методист online».

Працівники відділу ведуть картотеку статей в електронному та картковому вигляді, надають консультації з методики пошуку інформації, зі складання списків літератури. Бібліографи відділу формують електронну БД «MGZN – БД періодика», беруть активну участь у роботі «Віртуальної довідкової служби» бібліотеки, виконують складні довідки за запитам читачів; здійснюють масове та групове інформування через сайт відділу «Віртуальний бібліограф».

Відділ очолює роботу пункту «Правове довідкове бюро», який був створений у рамках проекту «Мережа Пунктів доступу громадян до інформації органів державної влади в бібліотеках України». На базі відділу наукової інформації та бібліографії діють Клуб любителів історії «Клію» та Клуб поглиблення знань з ділової української мови «Дивослово». Відділ наукової інформації та бібліографії є координатором довідково-бібліографічного обслуговування в бібліотеці (електронна адреса відділу <https://lib.kherson.ua/departments.htm>).

Подібний бібліотечний відділ є й у Миколаївській обласній універсальній науковій бібліотеці. При Одеській обласній універсальній науковій бібліотеці ім. М. Грушевського діє відділ періодичних видань. У відділі читач може отримати найсучаснішу інформацію з різних галузей знань з 200 назв журналів та 35 найменувань газет українською та російською мовами (<https://biblioteka.od.ua/>).

При Запорізькій обласній універсальній науковій бібліотеці ім. О. М. Горького також діє сектор періодичних видань та нових надходжень літератури. Тут зберігаються та опрацьовуються інформаційні джерела, періодичні видання України, Росії, країн СНД (понад 1000 назв газет, журналів, інформвидань). Працівники сектору надають у користування комплекти періодики, які зберігаються в бібліотеці з 1945 р. У залі нових надходжень користувачі мають змогу ознайомитися з новою літературою, скористатися правом першопрочитання нових надходжень документів.

Щоправда, у вищеназваних бібліотеках окремо не вивчаються партійні видання, вони зберігаються в загальних фондах, і дослідники, при необхідності серед цих видань можуть знайти інформацію, яку поширюють ЗМК політичних партій. Потужні аналітичні центри, які займаються вивченням і збереженням інформації різних ЗМК, зокрема і партійних, є не в усіх бібліотеках.

Найбільш відомим аналітичним центром є Служба інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади (СІАЗ) – структурний підрозділ Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського.

Працівники СІАЗ вивчають інформацію різних джерел і готують аналітичні матеріали для владних структур і для наукової роботи дослідників державного будівництва та історичних процесів в Україні і за її межами. Серед джерел використовуються і ЗМК політичних партій. Науковцями СІАЗ підготовлено низку наукових публікацій, у яких акцентується увага на основних тенденціях розвитку сучасних ЗМК у мережевому середовищі в умовах глобалізації та посилення небезпечних інформаційних впливів, а також узагальнюється досвід адаптації бібліотечно-інформаційної та науково-аналітичної діяльності інформаційно-аналітичних підрозділів НБУВ до роботи з такими ресурсами. Підготовлена низка матеріалів на основі інформації друкованих видань.

Останнім часом значно скоротилася кількість друкованих видань політичних партій. Представники різних політичних сил все більше приділяють уваги електронним ресурсам (Інтернету). Також все більше наукової уваги приділяється зростанню впливу мережних ЗМК – інтернет-ЗМІ та соціальних медіа.

Усі політичні партії, які мають таку можливість, створюють в інтернет-середовищі офіційні веб-сайти, а політичні партії – власні веб-сайти мають партійні регіональні відділення. Наприклад, у партії «Об'єднання “Самопоміч”», крім офіційного веб-сайту, функціонують також веб-сайти запорізького (zr.samopomich.com), миколаївського (mykolaiv.com).

samopomich.ua), одеського (odesa.samopomich.ua), (херсонського samopomich.ks.ua) тощо партійних осередків, мережа яких охоплює практично всі регіони України.

Проте ця партія мала низький рейтинг у південних областях, а згодом втратила популярність і в інших. Ще одна партія «Наш край» тривалий час набирала сили в південному регіоні, але також її рейтинг знизився. Її інформаційна політика проводиться, зокрема за допомогою сайту (<https://nashkray.org/>), регіональних сайтів поки що немає.

Найбільше привертає увагу науковців і аналітиків інформаційна політика партій, які перемогли на парламентських виборах 2019 р. та увійшли до складу Верховної Ради України.

Партія «Слуга народу» – переможець виборів, одна з наймолодших партій, яка нарощує свій інформаційний потенціал. Але ще лише розвиває свої регіональні структури. Тому використовує центральні канали комунікації з виборцями. Зокрема, на сайті (<https://sluga-narodu.com/>) ми можемо дізнатись про діяльність партії в усіх регіонах, але окремі регіональні сайти можливі в перспективі. Складові сторінки сайту: головна, програма партії, депутати, новини, блог. Через цей сайт будь-хто може ознайомитись із заходами, які проводять представники партії поспілкуватись із ними через соціальні мережі.

Подібна ситуація щодо інформаційної політики партії «Голос», яка також має центральний сайт (<https://goloszmin.org/>) і сайт київського відділення. Інші регіональні сайти можливі в перспективі. На сайті цієї партії також можна ознайомитись з діяльністю партії, у цілому, і в регіонах, зокрема. Складові сайту: програма, новини, контакти, Команда Змін, Голос.Київ.

Партія «Оппозиционная платформа – За життя» має свій сайт (<http://zagittya.com.ua/ua>) і готує регіональні сайти. Вони вже в розробці. За допомогою своїх ЗМК, зокрема сайтів і сторінок у соціальних мережах, партія здійснює свою інформаційну політику, яка має значну підтримку в південних областях. Складові сайту: мирний план, партія, новини, ініціативи, приєднатися, контакти.

Натомість партії із значним досвідом мають розгалужену інформаційну систему. За допомогою різних ЗМК партійці постійно поширюють інформацію про діяльність партії та критикують владу і своїх опонентів, підтримуючи зв'язок з виборцями, зокрема і через регіональні ЗМК. Сайт партії «Батьківщина» (<https://ba.org.ua/>) має структуру: структура партії, регіональні осередки, статут партії, передвиборна програма, символіка, реквізити, фракція, прес-центр, фото, відео, анонси, новини, новини регіонів, контакти.

Крім того, через центральний сайт можна перейти на регіональні, зокрема: Запорізька область (<http://vob.zp.ua/>), Миколаївська область (<http://batkivshchyna.mk.ua/>), Одеська область (<http://www.vo-batkivshchyna.od.ua/>), Херсонська область (<http://batkivshina.ks.ua/>). Саме тут розміщується інформація про діяльність партійних осередків, яка може бути використана дослідниками при вивченні ситуації в регіонах. Адже це досить важливо в період децентралізації і формування нових органів місцевого самоврядування.

Прикладом активної діяльності «Батьківщини» в південних областях можуть бути такі публікації, які поширюються через регіональні сайти: «Запорізька “Батьківщина” долучилася до блокування аграріями автошляхів», «Миколаївські “батьківщинівці” придбали обладнання для пологового будинку», «Депутат облради Олександр Барський організував екскурсію для дітей», «Завдяки “Батьківщині” в Херсоні встановлять індивідуальні теплові пункти» тощо.

Партія «Європейська солідарність» (сайт <https://solydarnist.org/>) також має розгалужену регіональну систему комунікації. За допомогою сайтів обласних відділень партії «Європейська солідарність» інформує виборців про важливі події в регіонах та у країні, у цілому. Регіональні відділення відіграють важливу роль при підготовці до наступних виборів до місцевих органів влади. «Європейська солідарність», окрім центрального сайту використовує і сайти обласних осередків, зокрема: Запорізька область (zaporizhia.solydarnist.org), Миколаївська (mykolaiv.solydarnist.org), Одеська (odesa.solydarnist.org) та Херсонська області (kherson.solydarnist.org).

На сторінках регіональних ЗМІ керівники «Європейської солідарності» інформують виборців про основні заходи партійців у регіонах і критикують владу. Інформація переважно має пропагандистський характер. Подібні публікації поширюються опозиційними партіями. Наприклад: «Запорізькі партійці отримали високі результати на громадських праймеріз», «Активні та продуктивні вихідні для “Солідарної Молоді” Миколаївщини!», «Миколаївщина: “Червоні лінії” для Зеленського», «Каланчацькі активісти партії провели толоку в парковій зоні селища» тощо.

У таких умовах користувачі інформації можуть не лише оперативно одержувати інформацію, а й налагодити за допомогою інтернет-технологій комунікацію з представниками партії. Інтерактивні технології створюють належні умови для діалогічної комунікації, коли споживач інформації зі свого боку може стати автором повідомлення. Партійне керівництво має в такий спосіб змогу оперативно отримувати інфор-

мацію про те, які проблеми найбільше турбують виборців та оперативно вживати певні заходи для їх вирішення.

Зростаючий потік інформації в партійній комунікації відіграє важливу роль у контексті формування порядку денного партійних завдань, адже дає змогу враховувати під час визначення партійної політики об'єктивні суспільні потреби та регіональну специфіку. Розроблені на основі такої інформації партійні цілі більше відповідатимуть очікуванням громадськості, а отже, здобуватимуть її підтримку.

Щоправда, інформація на партійних сайтах і в соціальних мережах легко доступна лише протягом нетривалого часу, який визначається, з одного боку, періодом політичної активності партії, з іншого – специфікою інтернет-платформи, адже в соціальних мережах старі повідомлення перекриваються новими, натомість ефективні пошукові інструменти відсутні. Варто також враховувати, що частина інформації може бути видалена власниками сторінки і зникне назавжди. Тому існує ризик втрати інформації, що актуалізує питання її своєчасного архівування і збереження.

У таких умовах зростає роль інформаційно-аналітичних служб бібліотек, одним з напрямів діяльності яких є збереження інформації інтернет-ресурсів, зокрема партійних ЗМК, шляхом аналітико-синтетичного перетворення первинної інформації та підготовки консолідованої інформації, представленої в інформаційно-аналітичних продуктах бібліотек.

Використовуючи матеріали друкованих та електронних ЗМК, аналітичні служби, зокрема СІАЗ, формують електронні колекції та налагоджують систему підготовки консолідованих інформаційно-аналітичних продуктів, які представлені в журналі «Україна: події, факти, коментарі», бюлетені оперативної інформації електронних видань для керівників та їх референтів «Резонанс», інформаційний щотижневий бюлетень за матеріалами ЗМІ «Політичні організації в демократичному процесі».

Отже, регіональні ЗМК політичних партій є важливим джерелом вивчення суспільно-політичної ситуації в регіонах, формування владних структур, діяльності регіональних осередків політичних партій. При цьому важливу роль у вивченні та збереженні інформації партійних ЗМК відіграють бібліотеки, які опрацьовують інформацію, готують консолідовані матеріали і допомагають дослідникам у підготовці наукових робіт, а також аналітичних статей.

Список бібліографічних посилань

1. Горовий В. Перспективи глобальної інформатизації в національному вимірі. *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського*. 2019. Вип. 53. С. 19–28. <https://doi.org/10.15407/np.53.019>.
2. Гранчак Т. Бібліотека і політична комунікація / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2012. 481 с.
3. Дюверже М. Политические партии. М. : Академический проект, 2002. 560 с.
4. Закіров М. Актуалізація проблеми еволюції соціально-комунікаційної функції бібліотек. *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського*. 2019. Вип. 53. С. 29–38. <https://doi.org/10.15407/np.53.029>.
5. Місцеві газети у фондах Херсонської обласної універсальної наукової бібліотеки імені Олесь Гончара, 1865–2009. *Херсон. обл. універс. наук. б-ка ім. О. Гончара* ; уклад. Л. І. Зелена. Херсон, 2012. 269 с.
6. Перелік друкованих засобів масової інформації, зареєстрованих Головним територіальним управлінням юстиції у Херсонській області. URL: <https://data.gov.ua/dataset/8d62ab93-689d-4c63-b788-99a5e3fe73aa/resource/6405ed7f-b794-4cf8-9fd2-3a01d9d33690/download/perelik-zareistrovanikh-zmi-19-04-2>.
7. Перелік зареєстрованих Головним територіальним управлінням юстиції у Миколаївській області друкованих засобів масової інформації станом на 20.03.2019. URL: <https://data.gov.ua/dataset/c045da4a-2f9f-4067-b6a9-8de7683b4029/resource/473ab5ef-ac34-49c4-beb8-1c9ff1f43c76/download/perelik-zareistrovanikh-golovnim-t>.
8. Політичні партії в демократичному суспільстві [упоряд.: Й. Тезінг, В. Гофмайстер]. Київ, 1997. 126 с.
9. Політичні партії. Міністерство юстиції України. URL: <https://minjust.gov.ua/m/4561>.

References

1. Horovyi, V. (2019). Perspektyvy globalnoi informatyzatsii v natsionalnomu vymiri [Prospects of global informatization in the national dimension]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*, issue 53, pp. 19–28. <https://doi.org/10.15407/np.53.019> [in Ukrainian].
2. Hranchak, T. (2012). Biblioteka i politychna komunikatsiia [Library and

political communication]. NAN Ukrainy, Nats. b-ka Ukrainy im. V. I. Vernadskoho [in Ukrainian].

3. Dyuverzhe, M. (2002). Politicheskie partii [Political parties]. Moscow: Akademicheskij proekt [in Russian].

4. Zakirov, M. (2019). Aktualizatsiia problemy evoliutsii sotsialno-komunikatsiinoi funktsii bibliotek [Updating the problem of the evolution of the social and communication function of libraries]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*, issue 53, pp. 29–38. <https://doi.org/10.15407/np.53.029> [in Ukrainian].

5. Zelena, L. I. (2012). Mistsevi hazety u fondakh Khersonskoi oblasnoi universalnoi naukovi biblioteky imeni Olesia Honchara, 1865–2009 [Local newspapers in the holdings of the Oles Honchar Kherson Regional Universal Scientific Library, 1865–2009]. *Kherson. obl. univers. nauk. b-ka im. O. Honchara* [in Ukrainian].

6. Perelik drukovanykh zasobiv masovoi informatsii, zareiestrovanykh Holovnym terytorialnym upravlinniam yustytsii u Khersonskii oblasti [List of print media registered by the Main Territorial Department of Justice in Kherson Oblast]. *data.gov.ua*. Retrieved from <https://data.gov.ua/dataset/8d62ab93-689d-4c63-b788-99a5e3fe73aa/resource/6405ed7f-b794-4cf8-9fd2-3a01d9d33690/download/perelik-zareiestrovanikh-zmi-19-04-2> [in Ukrainian].

7. Perelik zareiestrovanykh Holovnym terytorialnym upravlinniam yustytsii u Mykolaiivskii oblasti drukovanykh zasobiv masovoi informatsii stanom na 20.03.2019 [List of print media registered by the Main Territorial Department of Justice in Mykolaiv region as of 03/20/2019]. *data.gov.ua*. Retrieved from <https://data.gov.ua/dataset/c045da4a-2f9f-4067-b6a9-8de7683b4029/resource/473ab5ef-ac34-49c4-beb8-1c9ff1f43c76/download/perelik-zareiestrovanikh-golovnim-t> [in Ukrainian].

8. Tezinh, Y., Hofmaister, V. (1997). Politychni partii v demokratychnomu suspilstvi [Political parties in a democratic society]. Kyiv [in Ukrainian].

9. Politychni partii – Ministerstvo yustytsii Ukrainy [Political Parties – Ministry of Justice of Ukraine]. *minjust.gov.ua*. Retrieved from <https://minjust.gov.ua/m/4561> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 03.01.2020.

Andrii Potikha,

PhD (Social Communications), Research Associate,

V. I. Vernadsky National Library of Ukraine

3 Holosiivskiy Ave., Kyiv 03039, Ukraine

e-mail: pal56@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4750-1542>

Political Parties Regional Mass Media as an Information Source for Research into Specifics of the Activities of Its Local Organizations

The specificity of the regional mass media of political parties as sources of research on the activities of local organizations of political parties in the information and analytical activities of libraries in Ukraine is analyzed. The approaches to the preservation of party mass media information in the V. I. Vernadsky National Library of Ukraine and regional libraries of the southern regions of Ukraine, the use of information from party mass media in the preparation of information and analytical products by library analytical services are investigated. The features of the functioning of political parties media in the southern regions of Ukraine in the period 1991–2019 are noted. Attention is drawn to the preservation of information, systematization, processing within the framework of scientific and analytical activities, the organization of access to it, the creation of an analytical product on its basis.

The process of improving the media of communication has been analyzed, because information policy is of particular importance in political relations, and provides the opportunity to create a positive image of political figures, in particular leaders of political parties, to influence public opinion.

Given the information and communication potential of the Ukrainian political parties media, their impact on social processes in the regions of our state, on the one hand, and functioning in line with certain ideologies, on the other hand, they are considered by the very parties not only as way to inform the public about the parties goals and objectives, its individual representatives, but also as a space to fight opponents. In this context, it is true that party mass media contribute to the integration of certain groups of society, but at the same time they have a disintegrating effect on society as a whole. Regional party media is an integral part of information resources that play an important role in public processes.

It is concluded that political parties regional mass media are an important source to study socio-political situation in the regions, formation of power structures, activities of political parties regional branches. At the same time, libraries that process information, prepare consolidated materials and help researchers in the preparation of scientific papers and analytical articles play an important role in study and preservation of information from party mass media.

Keywords: media of political parties, study and preservation of party publications, V. I. Vernadsky National Library of Ukraine, regional libraries.